

Скороход Л.І.*

ООН І ПОСТКОНФЛІКТНЕ МИРОБУДІВНИЦТВО В ІРАКУ (ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ)

В статті досліджується діяльність в Іраці Управління Верховного комісара ООН у справах біженців; аналізується надання допомоги іракському уряду в підготовці та проведенні парламентських виборів 2010 року з боку Місії ООН з надання допомоги Іраку.

В статье исследуется деятельность в Ираке Управления Верховного комиссара ООН по делам беженцев; рассматривается предоставление помощи иракскому правительству в подготовке и проведении парламентских выборов 2010 года со стороны Миссии Организации Объединенных Наций по оказанию содействия Ираку.

The article investigates the activities of United Nations High Commissioner for Refugees in Iraq. The article also considers the assistance which was provided to the Iraqi government in the preparation and conduction of parliamentary elections in 2010 by the United Nations Assistance Mission in Iraq.

ООН відіграє важливу роль в реалізації програм постконфліктного миробудівництва в Іраку, які спрямовані на відновлення стабільності та недопущення рецидиву конфлікту через примирення, інституційну розбудову, політичні та економічні трансформації. Враховуючи багаторівневий характер проблем, які постали перед Іраком, та численність організацій системи ООН, які беруть активну участь в реалізації програм допомоги уряду і народу Іраку, а також комплексних питань, які вимагають спільного рішення з країнами регіону, об'єктом розгляду даної статті стали окремі аспекти діяльності в Іраку Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) та Місії ООН з надання допомоги Іраку (МООНДІ).

Події на території Іраку останніх десятиліть призвели до масових масштабних переміщень населення (які охопили кожного восьмого громадянина країни). Ірак, як і раніше, страждає від насильства, загальної нестачі основних послуг і високого рівня безробіття.

Аналіз інформації стосовно ситуації в країні дав підстави для перегляду критеріїв, якими керувались в міжнародній практиці для визначення контингентів населення, що шукає притулку. Попередньо Верховним комісаром ООН у справах біженців було запропоновано вважати всіх іракців, які походять із центральних та південних провінцій біженцями, а в подальших рекомендаціях Управління Верховного комісара ООН у справах біженців охоплення ареалу особливої уваги розширено на всі центральні райони країни, а ідентифікацію іракців, які походять з Півдня Іраку, пропонується розглядати переважно в кожному випадку окремо. З названих територій наступні групи ідентифіковано як такі, що знаходяться в стані ризику: члени релігійних та етнічних меншин; ті, що протистоять військовим угрупованням або політичним групам; ті, що співпрацюють з багатонаціо-

* кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник відділу Азії і Африки Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України

нальними силами або закордонними компаніями; працівники засобів масової інформації; співробітники неурядових організацій (НУО); представники сексуальних меншин та активісти боротьби за права людини.

В цілому об'єктивні оцінки експертами Управління Верховного комісара ООН у справах біженців ситуації в Іраку однозначно свідчать про те, що покращення політичного і економічного клімату в країні не є настільки задовільними, щоб забезпечити можливість масового повернення біженців всіх категорій та за рахунок міжнародної підтримки відновити їх статус [1].

На сьогоднішній день об'єктами уваги УВКБ ООН є наступні категорії осіб:

- 1) іракці-біженці, які перебувають поза межами своєї країни;
- 2) внутрішньо переміщені особи (іракці і негромадяни Іраку);
- 3) біженці, які повертаються в Ірак з-за кордону.

Проблеми іракців, змушених залишити свої домівки, були віднесені чи не до найгостріших сучасних проблем, пов'язаних з біженцями: за неповними даними на території Іраку знаходяться більше 2 млн. внутрішньо переміщених осіб і більше 2 млн. іракців виїхали на територію сусідніх країн – переважно в Сирію та Йорданію [2].

Своєрідність ситуації полягає і в тому, що Ірак займає одне із перших місць серед держав із найбільшою кількістю внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які не підпадають під статус біженців, знаходячись під юрисдикцією своєї держави, яка здебільше немає можливості забезпечити їх захист або надати їм належну допомогу. Тим часом для більшості з 1,5 мільйона внутрішньо переміщених осіб в Іраку вирішення проблем не знайдено.

До останнього часу агентства у справах біженців отримують попередження про високу ймовірність подальшого зростання потоків людей та повідомлення про нові переміщення вимушених переселенців; масштаби звернень до УВКБ ООН для реєстрації та допомоги (особливо характерні для представників громад меншин, зокрема іракських християн) не зменшуються.

В Ірак протягом 2008-2009 рр. спонтанно повернулися близько 350 тис. тисяч ВПО і близько 600 тисяч біженців; процес їх повернення дещо сповільнився під час підготовки і проведення березневих виборів 2010 р. В 2010 р. в Ірак повернулися приблизно лише 60 тисяч вимушених переселенців і 16 тисяч біженців [3].

Ті іракські біженці, які вирішили повернутися додому, стикаються з багатьма проблемами, в тому числі відсутністю безпеки, засобів до існування, соціальних послуг. Деякі репатріанти і ВПО тривалий час залишаються у важких умовах, які вимагають термінового гуманітарного втручання.

Біженці з інших країн, що проживають в Іраку, опинились в ще важчій ситуації. Їх Іраку нараховується близько 35000, в тому числі близько 11000 турецького походження та близько 10000 палестинців. Починаючи з 2003 р. багато хто з них став безпосередніми об'єктами нападу, і хоч кількість таких погроз істотно зменшилась, біженці з інших країн, як і раніше, уразливі і їх потреба в гуманітарній допомозі дедалі збільшується [4].

Надзвичайно високий рівень невирішених проблем в країні обумовив діяльність розгалуженої структури УВКБ ООН в Іраку: в рамках його програм діють, принаймні, 26 центрів повернення, інтеграції і громади для ВПО; вони складаються з 35 мобільних груп, які здійснюють моніторинг та надають репатріантам правову допомогу. На цей час завдяки УВКБ ООН більш ніж 20000 ВПО в Іраці отримати юридичну консультацію та документи.

Серед інших основних послуг, що надає УВКБ ООН в Іраку, є:

- постачання питною водою — оновлюються, принаймні, 34 систем водопостачання;

- поліпшення житлових умов та інфраструктури — охоплено близько 7800 ВПО і 9500 родин репатріантів;
- забезпечення елементарних гігієнічних потреб — майже 10500 вимушених переселенців і 2800 сімей біженців отримали допомогу в забезпеченні предметами гігієни;
- організаційно-мобілізаційна допомога — здійснюються програми по самоврядуванню громад, число здійснених колективних заходів вже сягає 100;
- реалізується потенціал для місцевої інтеграції, добровільного повернення та розселення — контролюється реінтеграції близько 50 тисяч локально інтегрованих репатріантів[5].

Що стосується діяльності УВКБ ООН поза межами Іраку, то в січні 2010 р. в Дамаску почав діяти Регіональний план для іракських біженців (Regional Response Plan for Iraqi Refugees), який був підготовлений при сприянні МЗС Сирії. Враховуючи, що в близькосхідному регіоні вже тривалий час знаходять притулок іракці, які залишили свою країну (більшість з них зосереджена в Сирії — 1,5 млн. осіб та Йорданії — 750 тис. осіб), і що приймаючі країни неспроможні самостійно вирішити комплекс нагальних питань, пов'язаних із значним знедоленим контингентом (перевантаженістю систем охорони здоров'я, освіти, постачання продуктами) і потребують термінової підтримки з боку міжнародної спільноти, було підготовлено і затверджено стратегічний документ про співпрацю між міжнародними агентствами і фондами.

В Регіональному плані для іракських біженців виокремлено чотири визначальні мети:

- надання іракським біженцям можливості притулку та продовження отримування допомоги;
- забезпечення основних потреб іракських біженців з приділенням особливої уваги найбільш вразливим категоріям;
- підтримка цільового переселення в треті країни тих, чиє повернення не вважається можливим;
- підготовка до можливої добровільної репатріації до Іраку за умови достатньої захищеності [6].

Визначальними завданнями УВКБ ООН в Іраку залишається щонайменше наступні:

- допомогти Іраку приєднатися до міжнародних угод про біженців: УВКБ ООН продовжить свою процедуру реєстрації в тісній співпраці з владою, а також проводитиме визначення статусу біженця (ВСБ) стосовно приблизно 1500 осіб;
- проводити семінари із національними органами та іншими зацікавленими сторонами з питань, що стосуються осіб без громадянства; УВКБ ООН та його партнери вживатимуть заходи для запобігання безгромадянства шляхом надання відповідної документації та правової допомоги;
- виступати за реалізацію національного законодавства, яке захищає права біженців, включаючи повернення незаконно захопленої в процесі окупації власності для забезпечення стабільності процесу повернення. З акцентом на права на житло, доступ до землі і особистих документів, Управління за допомогою центрів буде виявляти та здійснювати моніторинг потреб близько 50 тисяч репатріантів; повернення прав будуть предметом підготовки близько 100 юристів і 50 посадових осіб уряду;
- виступати за довгострокові рішення, головним чином, повернення і виділення землі для бездомних, продовжуючи координувати надання тимчасового житла, водопостачання та санітарії допомоги близько 500 тисяч іракців в скваттерних поселень, більшість з яких є ВПО;
- продовжити захист потреб біженців в якості найвищого пріоритету в навчальних і суспільних інформаційних кампаніях, об'єктами яких є як місцеве населення, так і влада;

- сприяти забезпеченню житлом в поєднанні з відновленням систем водопостачання та санітарії; надавати біженцям основну допомогу (продовольство, воду, послуги по освіті та охороні здоров'я); заплановано забезпечити основний притулок для близько 2300 сімей біженців репатріантів, а також 7000 сімей вимушених переселенців або сімей, які хочуть залишитися в місцях їх переміщення; додатково за надзвичайних потреб буде забезпечено житло для 1100 вимушених переселенців і надана підтримка у виділення землі для притулку близько 6700 родин;
- виступати за включення репатріантів як в національні плани уряду в галузі розвитку, так і в Засади ООН зі сприяння розвитку [7].

УВКБ ООН визнає в цілому позитивними зусилля іракського уряду, який намагається захистити всіх своїх громадян, але при цьому висловлює стурбованість високим ступенем вразливості груп меншин. Одночасно стурбованість викликає продовження примусової репатріації європейськими державами іракців. УВКБ ООН закликає країни утриматися від депортації іракців, які приїхали з найнебезпечніших районів країни, в той момент, коли відділення УВКБ в Іраку відзначають значне підвищення рівня примусових міграцій християн з Багдаду і Мосулу на північ, і офіси УВКБ дедалі поширюють масштаби надання надзвичайної допомоги [8].

Позицію УВКБ ООН про те, що шукачі притулку, які приїхали з іракських провінцій до Багдада, Діяла, Найнава і Салах-аль-Дін, а також з провінції Кіркук, не повинні бути повернені і мають користуватися міжнародним захистом (чи то в формі статусу біженців відповідно до Конвенції про статус біженців 1951 р., або додаткових форм захисту) було підтверджено [9].

Місія ООН з надання допомоги Іраку (МООНДІ).

МООНДІ була створена рішенням Ради Безпеки ООН (РБ ООН) для надання допомоги народу і уряду Іраку в створенні інститутів представницького державного управління (Резолюція РБ ООН 1500(2003), що було підтверджено Резолюцією РБ ООН 1546(2004). Зараз до складу МООНДІ входить 1025 осіб, серед них 763 цивільних співробітника (з них 430 місцевих), 221 військовий радник та 11 військових спостерігачів.

Якщо загальною функцією МООНДІ є надання підтримки уряду Іраку в зміцненні його потенціалу для задоволення потреб іракського народу та допомога народу Іраку у відбудові та розвитку країни, то в її сфері діяльності включено надання уряду Іраку *консультативної допомоги* в створенні ефективних громадських і соціальних служб, в питаннях планування в контексті проведення перепису населення; *сприяння* захисту прав людини, процесу національного примирення та здійснення судово-правової реформи, а також координації та здійсненню діяльності по відновленню та розвитку гуманітарної допомоги.

МООНДІ продовжує активно сприяти процесу інтегрування Іраку в світову економіку в якості провідного актора, що означає розширення її ролі посередника та зв'язуючої ланки між урядом Іраку та світовою спільнотою – як в цілому, так і в контексті стосунків з донорами. Протягом останніх років неодноразово мали місце виступи провідних політичних діячів Іраку із закликами до подальшого розширення ролі ООН як в цьому напрямку, так і у внутрішньоіракських рамках.

На прохання уряду Іраку Спеціальний представник Генерального Секретаря ООН та МООНДІ відіграють провідну роль в справі надання Незалежній виборчій комісії Іраку (НВКІ) допомоги в підготовці виборів та в сприянні національного діалогу. В цьому руслі силами МООНДІ була здійснена робота по розробці та реалізації Програми розбудови потенціалу (Capacity building program), яка фінансувалася через структури Міжнародного фонду відбудови (International Reconstruction Fund Facility) [10]. Ця програма надала можливість забезпечити НВКІ міжнародним практичним досвідом адміністрування електро-

рального процесу, що знайшло своє втілення як у створенні оперативних структур різного рівня, необхідних для проведення виборів в усіх регіонах країни, так і в подальшому охопленні голосуванням всіх категорій населення – включаючи жінок, ВПО та представників меншин.

Етапними в спільній практичній діяльності НВКІ та МООНДІ стали переписи виборців 2008 р. та 2009 р., в ході яких була здійснена масова автоідентифікація населення та внесені необхідні корективи в загальноіракський список виборців, а також проведення муніципальних виборів в січні 2009 р., яким передували численні технічні консультації та заходи по унеможливленню багаторазового голосування. МООНДІ інтенсивно допомагала НВКІ підготувати вибори в провінціях, забезпечуючи реалізацію як процедурних, так і безпекових складових виборчого процесу.

Складністю і тривалістю була відзначена спільна робота по підготовці тексту нового електорального закону, який передбачав, зокрема, збільшення місць в парламенті з 275 до 325, визначення на конституційному рівні мінімальної квоти для представників меншин (християн, шабах, язидів та сабеан) та жінок (25%), а також виокремлення в процесі виборів трьох окремих паралельних складових механізму голосування, управління кожним з яких здійснює окремий Комісар НВКІ (на найближчих виборах – за допомогою представників МООНДІ):

- 1) врахування в організації виборів потреб голосування армії, поліції, перебуваючих в закладах охорони здоров'я,
- 2) забезпечення участі в виборах іракських громадян, що перебувають за межами держави та
- 3) здійснення права на обрання депутатів парламенту зареєстрованими виборцями в Іраку.

Після ухвалення іракським парламентом в грудні 2009 р. нового виборчого закону виникла стурбованість стосовно перспектив забезпечення нормального проведення загальних виборів в Іраку в 2010 р. в нових правових рамках. Складність місцевих умов реалізації програм підтримки поєднувалась з труднощами організаційного характеру, викликаними як гострою нестачею часу, зумовленою коротким терміном між ухваленням нових засад виборчого процесу і датою проведення національних виборів, так і обмеженістю ресурсів команди ООН, що співпрацювали з НВКІ.

Допомога уряду Іраку в особі НВКІ в організації національних парламентських виборів була надана в повному обсягу і охопила всі напрямки – організаційний, логістичний, стратегічний і координаційний: від розробки процедур для успішного здійснення виборчого процесу до забезпечення транспарентності, безсторонності та незалежності діяльності Незалежної верховної виборчої комісії.

НВКІ створила майже 10 000 виборчих центрів по всьому Іраку, кожний з яких складався від однієї до кількох виборчих дільниць, загальна кількість виборчих дільниць сягнула 50 000.

На парламентських виборах, які відбулися 7 березня 2010 р., відповідно до даних НВКІ, була зафіксована явка 62,5 % від загальної кількості зареєстрованих виборців (18,9 млн.), що склало близько 12 млн. іракців.

На 325 депутатських місць претендували більше 6 000 кандидатів від 86 політичних об'єднань. Склад нижньої палати іракського парламенту зазнав суттєвих змін: тільки 60 із 325 обраних депутатів презентували попередній склад Ради представників.

Ще до оголошення остаточних результатів виборів Спеціальний посланник Генерального секретаря ООН в Іраку Е.Мелкерт визнав вибори заслуговуючими довіри та закликав всі сторони визнати їх результати, давши найвищу оцінку професійному складу і

якості роботи НВКІ як незалежного інституту, який беззаперечно довів здатність керувати електоральним процесом в найскладніших умовах [11].

Рада Безпеки ООН привітала Ірак з парламентськими вибори як важливим кроком на шляху до об'єднання та незалежності, та відданістю народу «мирному, всебічному та демократичному процесу». В травневій доповіді 2010 р. Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун закликав політичних лідерів Іраку завершити переговори про створення кабінету міністрів та спільними зусиллями почати формування нового об'єданого та інклюзивного уряду, на який чекає вирішення цілий комплекс проблем починаючи з національного примирення, розподілу природних ресурсів, захисту прав людини та відновлення країни. Важливим фактором встановлення в Іраку довготривалої стабільності є регіональне співробітництво, підкреслив Генеральний секретар ООН, закликаючи уряд Іраку та сусідні країни вирішити спірні питання, зокрема, повернення біженців [12].

В серпні 2010 р. на прохання іракського уряду і зважаючи на лист міністра закордонних справ Іраку від 28 липня 2010 р. на ім'я Генерального секретаря (S/2010/404, ANNEX) на засіданні РБ ООН одногосло було ухвалено резолюцію, у відповідності до якої Місія ООН з надання допомоги Іраку (МООНДІ) повинна була виконувати свій мандат так, як він визначений в резолюції 1883 (2009) (995_і10) до 31 липня 2011 р. РБ ООН висловила намір переглянути мандат МООНДІ через 12 місяців або раніше, якщо уряд Іраку звернеться з таким проханням [13].

На засіданні РБ ООН з іракського питання було заслухано доповідь Спеціального представника Генерального секретаря ООН в Іраку Е.Мелкерта, який проаналізував ситуацію в Іраку, де постійні зволікання з формуванням нового уряду стали чинником нестабільності і країна підійшла до «критичної межі», відтак подальша затримка може віддати перевагу противникам демократії в Іраці: ситуація, яка склалася – в поєднанні із виводом американських військ із країни – ставить під загрозу реалізацію ряду програм ООН в країні. Опублікована 4 серпня 2010 р. заява РБ ООН закликала парламент Іраку якнайшвидше завершити процес формування нового уряду і підкреслювала, що РБ ООН приєднується до підтримки завершення процесу по формуванню уряду у відповідності до повноважень МООНДІ [14]. Тривалий і багатосторонній переговорний процес між лідерами Іраку при активному посередництві представників МООНДІ було завершено на початку листопада 2010 р.

Після того, як в жовтні 2010 р. Верховний суд Іраку визнав, що ухвалене в червні рішення парламентарів про відкладання початку засідань через протиріччя з приводу формування уряду є неконституційним, парламентарі повернувся до роботи і в листопаді була досягнута політична угода про розподіл влади між основними парламентськими блоками (відповідно до досягнутих домовленостей прем'єр-міністр шіїт Нурі аль-Малікі – лідер Партії ісламського заклик – мав бути повторно висунутий на посаду голови кабінету, суніт Усама ан-Неджейфі від блока «Аль-Іракія» ставав кандидатом в голову парламенту, а президентом республіки мав залишитись курд Дж. ат-Талабані) і проведена перше офіційне засідання парламенту в новому складі. Пан Гі Мун привітав рішення про формування урядової коаліції як важливого року в демократичному процесі та подякував всім політичним партіям та їх лідерам за досягнення компромісу, що слугуватиме колективним інтересам всього народу Іраку [15].

Напередодні формування уряду Рада Безпеки ООН припинила дію санкцій ООН, запроваджених в зв'язку із вторгненням Саддама Хусейна в Кувейт в 1990 -1991 рр. На позачерговому засіданні Ради Безпеки, проведеному з ініціативи Вашингтону 15 грудня 2010 р. було прийнято заяву, в якій члени Ради Безпеки вітали позитивні зрушення в Іраці і підкреслювали, що в теперішній час становище в країні суттєво відрізняється від того, яке існувало на момент введення санкцій стосовно Іраку за часів правління С.Хусейна. В

знак визнання успішного виконання Іраком контрактів по програмі «Нафта в обмін на продовольство» Рада Безпеки ООН ухвалила резолюцію щодо припинення цієї програми та відміні пов'язаних з нею обмежень [16]. Ще однією резолюцією Рада Безпеки ООН припинила дію механізму Фонду розвитку Іраку, визначивши термін завершення його діяльності 30 червня 2011 р. [17].

В заяві Рада Безпеки ООН підтримала «угоду про всеохоплюючий політичний процес та розподіл влади, досягнутий лідерами Іраку з метою формування представницького уряду національної єдності» та закликає продовжити роботу по перетворенню країни в федеративне, демократичне, плюралістичну та єдину державу, заснованої на верховенстві права та повазі прав людини [18]. Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун назвав це рішення Ради Безпеки ООН «віхою» на шляху Іраку до нормального життя [19].

Переобраний президент Дж. ат-Талабані офіційно доручив діючому прем'єр-міністру Нурі аль-Малікі приступити до формування нового уряду і парламент Іраку виніс вотум довіри «уряду національної єдності» на чолі з Нурі аль-Малікі, якого одногосно було утверджено новим прем'єр-міністром і який тимчасово залишив за собою керівництво міністерством оборони і міністерством внутрішніх справ. Віце-прем'єром, відповідаючим за енергетику, став колишній міністр нафти шиїт Хусейн аш-Шахрестані. Основними пунктами в програмі нового кабінету стали лібералізація економіки, відновлення видобутку нафти та боротьба з корупцією та тероризмом.

Підводячи підсумок 2010 р. Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун відзначив посилення потенціалу ООН в сфері превентивної дипломатії і посередництва, а одним із найважливіших моментів діяльності ООН назвав підтримку виборів в Іраку [20] і після формування уряду «привітав політичних лідерів Іраку з тим, що завдяки їх спільним зусиллям новостворений уряд надасть рівні можливості широкому представництву різних політичних партій і спирається на широку підтримку народу», назвавши це «важливим кроком на шляху демократичного процесу в Іраку», закликаючи якнайшвидше приділити увагу відновленню національного примирення, реконструкції країни та стабільності в регіоні. Пан Гі Мун пообіцяв, що Місія ООН з надання допомоги Іраку і надалі буде надавати допомогу населенню та уряду країни в «створенні процвітаючої і мирної держави» [21].

Література

1. The UN High Commissioner for Refugees previously advised // un.org › apps/news/story.asp
2. <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47330de62.html>
3. Iraq: Return to Iraq - Nov 2009 - Oct 2010 // <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4d0086fe2.html>
4. www.cbc.ca/world/story/2010/07/16/
5. www.iauiraq.org/documents/1072/
6. 2010 Regional Response Plan for Iraqi Refugees launched in Syria // un.org.sy/forms/spotlight/viewSpotlig.
7. <http://www.unhcr.org/cgi-bin/teaxis/vtx/refworld/rwmain>
8. UN refugee agency voices dismay at Sweden's forcible repatriation // www.un.org/apps/news/story;UNHCRdismayedatforcedrepatriationofIraqis // www.unhcr.org/4d0b45476.html
9. 21 December 2010. Statement // www.un.org/apps/news/sg_stats; 29 December 2010 UNHCR: Iraqi refugees regret returning home // www.unhcr.org/refworld/country
10. International Reconstruction Fund Facility For Iraq // siteresources.worldbank.org/IRFFI/Res
11. UN sees no indication of widespread fraud in Iraq election// www.csmonitor.com/World/2010/0312/UN-;UNifeedUN/IRAQ//www.unmultimedia.org/tv/unifeed/d/152...

12. The Secretary-General's report // www.un.org/News/briefings/docs/2010/d.
13. Security Council Extends Mandate of United Nations Mission in Iraq until 31 July 2011, Unanimously Adopting Resolution 1936 (2010) // www.un.org/News/Press/docs/2010/sc100
14. <http://www.uniraq.org/docsmaps/undocuments.asp>
15. Report of the Secretary-General pursuant to paragraph 6 of resolution 1936 (2010) // <http://www.uniraq.org/docsmaps/undocuments.asp>
16. Resolutions by UN Security Council. 15 Dec 2010 S/RES/1957 (2010) // www.un.org/apps/news/docs.asp
17. Resolutions by UN Security Council. 15 Dec 2010 S/RES/1958 (2010) // www.un.org/apps/news/docs.asp
18. Security Council Press Statement on Iraq/Kuwait 12/17/10 // Security Council Press Statement on Iraq/Kuwait 12/17/10
19. Statements by UN Secretary-General on Iraq 21 December 2010 // www.un.org/apps/news/sg_stats.asp
20. Ban Ki-moon The UN Secretary-General Final report to the General Assembly 10 December 2010, (A/65/258) // www.ishr.ch/general-assembly
21. Statements by UN Secretary-General on Iraq 21 December 2010 // www.un.org/apps/news/sg_stats.asp